گزارش خبر
NEWSREPORT

کد خبر: ۴۵۰۹۶۹
دوشنبه ۲۳ فروردین ۱۴۰۰ ۸:۰۳

نگرانی از وضعیت تالاب هامون با افتتاح سد کمال‌خان

درپی اقدام جدید دولت افغانستان و افتتاح سد کمال‌خان در ولایت نیمروز در نزدیکی مرز ایران و در مسیر رودخانه هیرمند، نگرانی‌هایی از سوی کارشناسان و فعالان حوزه محیط زیست درباره وضعیت تالاب هامون و خطر خشک شدن آن مطرح شد.

به گزارش خبرنگاران جامعه گزارش خبر، یک عضو کارگروه آب شورای هماهنگی شبکه ملی محیط زیست و منابع طبیعی کشور می‌گوید: تالاب هامون به‌عنوان یک موجود طبیعی صاحب حق است و دولت‌های ایران و افغانستان باید این حقوق طبیعت را در نظر داشته باشند.
مسعود امیرزاده با اشاره به اینکه در گذشته شیوه و دکترینی به‌نام هارمون یا حاکمیت مطلق سرزمینی در بسیاری از کشورها غالب بوده که براساس آن یک کشور حاکمیت نامحدودی نسبت به جریان‌های آبی داخل مرزهای خود داشت، اظهار کرد: اکنون شیوه و دکترین غالب در جهان این است که یک کشور بالادست به گونه‌ای از این جریان‌های آبی برداشت یا در آن دستکاری و سازه احداث کند که حق‌آبه کشور پایین دست رعایت شود و به حقوق کشور پایین‌دست و حقوق طبیعی پایین دست صدمه‌ای وارد نشود.
وی ادامه داد: در شیوه‌های نوین حقوقی در جهان رودخانه یک امر پیوسته درنظر گرفته می‌شود که تنها سرمنشا یا آبخیز آن دارای اهمیت نیست بلکه مسیر رودخانه و مقصد نهایی آن یعنی آبریز نیز دارای همان میزان اهمیت است این در حالیست که در بسیاری از موارد حوضه آبخیز و آبریز یک رودخانه امکان دارد در چند کشور مختلف قرار داشته باشد.
این عضو کارگروه آب شورای هماهنگی شبکه ملی محیط زیست و منابع طبیعی کشور با اشاره به اینکه رودخانه هیرمند در دو کشور افغانستان و ایران قرار دارد، اظهار کرد: رودخانه یک سامانه و موجود طبیعی است که از مکانی سرمنشا می‌گیرد و به مکان دیگری که مانند تالاب سرریز می‌شود و مرز را به رسمیت نمی‌شناسد.
وی ادامه داد: مرزبندی بین کشورها اموری قراردادی بین انسان‌ها است و اکنون با توجه به پیشرفت‌های فناوری انسان‌ها قادر هستند مسیرهای طبیعی جریان‌های آب را قطع کنند اما این نوع اقدامات به‌لحاظ طبیعی نادرست است چراکه باعث برهم ریختن نظم و چرخه طبیعت می‌شود علاوه‌بر آن این نوع اقدامات براساس شیوه‌های جدید در جهان دیگر به رسمیت شناخته نمی‌شوند یعنی یک کشور نمی‌تواند صرف قدرت در بالادست حوضه آبریز یا موقعیت برتر ژئوپولیتیک در بالادست حق کشور پایین دست را تضییع کند.
این کارشناس محیط زیست درباره اقدامات جدید دولت افغانستان در زمینه احداث سد کمال خان بر بستر روخانه هیرمند (هلمند) اظهار کرد: ایران با کشور افغانستان تنها همسایه نیست بلکه با هم برادر، هم‌دین و هم‌زبان هستند و قطع به یقین این اقدام از سوی دولت افغانستان نسبت به همسایه‌ای که ریشه‌های تاریخی و فرهنگی در هم تنیده‌ای بایکدیگر دارند زیبنده نخواهد بود.
وی ادامه داد: طبیعت انعکاس آیینه اعمال ما است و اگر انسان‌ها حق‌آبه‌ای را از طبیعت بگیرد قطعا طبیعت نیز در برابر آن واکنش نشان خواهد دارد و محیط زیست و بسیاری از منابع طبیعی دیگر را از ما خواهد گرفت بنابراین بهتر است که در مقابل قدرت طبیعت سر خم کنیم و اقدام به دستکاری بیش از حد توان مدیریت طبیعت نکنیم.
تالاب‌های هامون و سرنوشت مشترک ایران و افغانستان
امیرزاده درباره حوضه آبریز رودخانه هیرمند گفت: رودخانه هیرمند که از کوه‌های بابا در کشور افغانستان سرچشمه می‌گیرد و در نهایت به دریاچه‌های هامون سرریز می‌شود. دریاچه‌های هامون یک تالاب پیوسته نیستند و بلکه از سه بخش دریاچه هامون در کشور ایران، هامون پوزک در کشورهای ایران و افغانستان و هامون صابری تشکیل شده است.
وی ادامه داد: بخشی از تالاب‌های هامون در کشور افغانستان و بخشی از آن در کشور ایران قرار دارد. از این رو سرنوشت مشترک بین کشور ایران و دولت و ملت افغانستان حتی در طبیعت نیز نمود دارد.
به گفته این عضو کارگروه آب شورای هماهنگی شبکه ملی محیط زیست و منابع طبیعی کشور، حجم آب مورد نیاز تالاب‌های هامون بسیار زیاد است اما اگر این پرسش مطرح شود که آیا پرداخت این حجم حق‌آبه به این تالاب‌ها کاری اقتصادی است و ارزش دارد؟ باید گفت که این اقدام حتما ارزش دارد چراکه در سال‌های نه چندان دور نیز زمانی که پرداخت حق‌آبه تالاب‌های هامون به درستی رعایت می‌شد شاهد نقش آن در معیشت مردم سیستان و جوامع محلی بودیم همچنین علاوه‌بر نقش معیشتی که این تالاب‌ها برای جوامع محلی دارد یک کولر طبیعی به‌حساب می‌آمد که براثر عبور جریان بادهای ۱۲۰ روزه سیستان از بستر آن جریان هوا را خنک می‌کرد و آن زمان مردم سیستان به‌شدت الان از جریان بادهای ۱۲۰ روزه احساس ناراحتی نمی‌کردند.
وی ادامه داد: اکنون به‌علت تامین نشدن درست حق‌آبه این تالاب‌ها نه تنها معیشت‌ها از دست رفته بلکه کف تالاب خشکیده هامون به منشا گرد و خاک تبدیل شده است و بادهای ۱۲۰ روزه با خود رسوبات را برای مردم سیستان به ارمغان می‌آورد.
هامون به‌عنوان یک موجود طبیعی صاحب حق است
امیرزاده با بیان اینکه اقدامات جدید دولت افغانستان در رابطه با کاهش میزان حق‌آبه رودخانه هیرمند و تالاب‌های هامون باعث می‌شود که ما چندین پیکره طبیعی را از دست دهیم و مصیبت‌های زیادی برای منطقه ایجاد شود، گفت: همانطور که در جهان حقوق بشر دارای اهمیت زیادی است، تالاب‌ها نیز به‌عنوان یک موجود طبیعی صاحب حق هستند. متاسفانه در حال حاضر بشرمداری بیش از حد باعث شده از یکسری شاخص‌های طبیعی غافل شویم و تصور کنیم که اگر شاخص‌ها و منابع طبیعی را به‌طور عادلانه‌ای بین چند کشور تقسیم کنیم انصاف، اخلاق و شرایط عقل را رعایت کرده‌ایم این در حالیست که شاخص و موجودیت طبیعت فراتر از حقوقی است که در مجامع بین‌المللی برای بشر برسر آن توافق می‌کنیم.
وی تاکید کرد: تالاب ها به‌عنوان یک موجود طبیعی صاحب حق است و دولت‌ها نمی‌توانند بدون در نظر گرفتن حقوقی که مربوط به آن موجودیت طبیعی می‌شود و حیات میلیاردها موجود زنده از میکروارگانیسم‌ها گرفته تا گیاهان و پرندگان مهاجر در ارتباط و اتصال با آن هستند را در نظر نگیرند و بدون توجه به این حقوق بین خود توافق کنند.

امیرزاده در پایان گفت: حقوق موجودیت محیط زیستی در هر معاهده‌ای باید دیده شود و زمانی در منطقه مرزی این دو کشور بقا و حیات ادامه خواهد داشت که حق طبیعت که در این مساله خاص، حق تالاب‌های هامون و رودخانه هیرمند است دیده و رعایت شود.